

Beslutningsforslag nr. B 9. Fremsat den 18. oktober 1983 af Wilhjelm (VS), Steen Folke (VS), Anne Grete Holmsgård (VS), Tinning (VS) og Waldorff (VS)

Forslag til folketingsbeslutning om privatisering

Med henblik på privatisering og besparelse på de offentlige budgetter opfordrer folketinget regeringen til snarest at tage følgende initiativer:

- 1) Der indhentes tilbud på foranstaltninger til opfyldelse af en nærmere præciseret sikkerhedspolitisk målsætning inden for beløbsrammer på henholdsvis 25 pct., 50 pct., 75 pct. og 100 pct. af det nuværende forsvarsbudget.
- 2) Der indhentes tilbud fra private virksomheder og organisationer på, hvordan disse inden for beløbsrammer på henholdsvis 25 pct., 50 pct., 75 pct. og 100 pct. af de nuværende udgifter til indespærring af lovovertrædere ville foreslå de strafferetlige sanktioner udformet med henblik på den mest effektive kriminalitetsbekæmpelse og resocialisering.
- 3) Det økonomiske råd søges afsat til et pengeinstitut eller lignende. I mangel på privat efterspørgsel nedlægges rådet.
- 4) Kongehusets PR-opgaver udliciteres.
- 5) Kirken privatiseres og gøres økonomisk selv bærende ved takster svarende til kostprisen.
- 6) Bemyndigelsen til pengeudstedelse udliciteres.
- 7) Det private erhvervsliv privatiseres.

Bemærkninger til forslaget

Generelle bemærkninger

Regeringen har som bekendt sat sig som mål at privatisere nogle af de funktioner, som alene på grund af tradition og træghed ganske u hensigtsmæssigt varetages af den offentlige sektor.

VS kan følge regeringen meget langt i denne argumentation. Der er grelle eksempler på, at opgaver i den offentlige sektor på grund af ineffektivitet og politiske fordomme ikke løses nær så effektivt eller omkostningsbevidst, som tilfældet ville være i den private sektor.

Imidlertid finder VS, at regeringen har udvist en sørgelig mangel på opfindsomhed, når det kom til stykket. VS skal derfor ikke holde sig for gode til at bistå regeringen i en god sags tjeneste.

Bemærkninger til de enkelte forslag

ad 1)

Forslaget om privatisering af forsvars- og sikkerhedsopgaverne forudsætter naturligvis, at den sikkerhedspolitiske målsætning formuleres klart og forståeligt. Allerede det ville være et meget stort fremskridt. Erfaringerne med at henlægge disse opgaver til den offentlige sektor er, at vitale beslutninger træffes og milliarder af kroner ruller, uden at det på noget tidspunkt gøres klart, hvad der er den sikkerhedspolitiske målsætning. Er det at give flest mulige danskere størst mulig chance for at overleve? Eller at sikre, at vi eller vore allierede kan slå igen, selv om vi bliver udsløttet? Eller at skabe størst mulig garanti for, at vi ikke kommer under fremmed overherredømme, uanset om prisen for denne garanti så måtte være viljen til at risikere fuldstændig udsløttelse? Eller noget helt fjerde eller femte?

Hvordan målsætningen skal formuleres, må selvfølgelig afgøres politisk, og kampen herom vil VS naturligvis blande sig i. VS er af den opfattelse, at den formulering af sikkerhedspolitisk målsætning, som er opstillet af Johan Galtung, er den mest gennemtænkte og præcise, og at den i sig selv ville udelukke en anvendelse af ressourcerne efter de hidtidige retningslinjer, som uden for enhver

diskussion fjerner os fra det mål, som de fleste nok ville kunne tilslutte sig, hvis spørgsmålet overhovedet blev drøftet på demokratisk vis. Men VS er overbevist om, at uanset om man når frem til den ene eller den anden målsætning, så vil det eller de private firmaer, der får opgaven, og som uden ideologiske bånd eller koldkrigspsykosier søger at løse den nøjternt og omkostningsbevidst, kunne nå længere med det halve beløb, end forsvarsforligspartierne uden klart formuleret målsætning når med de fulde godt 10 mia kr.

Tanken om privatisering af de sikkerhedspolitiske opgaver er ikke ganske ny. Den har været fremført i et åbent brev til den daværende statsminister allerede under forsvarsforligsforhandlingerne i 1980 (optrykt som bilag 1) og igen i en anden variant i en kommentar i Politiken her i sommer (bilag 2).

ad 2)

Forslaget om privatisering af det strafferetlige sanktionssystem vil formentlig kunne halvere udgifterne på dette område. I offentlig regie vil det øjensynlig til stadighed være underlagt gammeltestamentelige hævnmotiver. Det private erhvervsliv ville anlægge ganske anderledes rationelle cost-benefit-analyser. Man ville øjeblikkelig være klar over, at hvis opgaven består i at mindske kriminaliteten og resocialisere førstegangsløvertrædere, så de ikke bestyrkes i en kriminel løbebane, så er fængselsanbringelse til 250.000 kr. pr. indsat pr. år noget nær det dyreste og dumme, man kan gøre.

Hvad det private initiativ kan tænkes at møde frem med, hvis det skal løse opgaven for den halve pris, skal forslagsstillerne ikke kunne sige på forhånd. Men VS har tiltro til menneskers kreativitet og er overbevist om, at der nok skal være interesse for licitationen, og at de mange management- og sensitivitetstjekker i de kredse borger for, at der vil komme adskillige, mere målrettede forslag. I hvert fald er det et forsøg værd, for resultaterne kan vanskeligt blive ringere, end de er med den nu anvendte sanktionsform.

Ved halvering af udgifterne vil besparelsen være omkring 400 mill. kr.

ad 3)

Forslaget om privatisering af det økonomiske råd tager såmænd blot højde for den udvikling, der allerede har fundet sted. VS erkender, at det kapitalistiske samfund har brug for »neutrale« autoriteter, som kan legitimere en reaktionær økonomisk politik og styrke den borgerlige indoktrinering ved, *aldrig* at rejse spørgsmålet om krisens årsager. Oprettelsen af det økonomiske råd for en snes år siden var på den baggrund helt forståelig, og rådet har da også virket efter hensigten.

Men udviklingen siden har gjort det ganske overflødigt. For nu findes der jo ikke det nok så betrængte pengeinstitut, som ikke har ansat en »cheføkonom« med præcis de samme opgaver. Nogle vil måske indvende, at det økonomiske råd taler med større vægt, fordi pengeinstitutternes egeninteresse i disse spørgsmål er så åbenbar. Men deri tager de fejl! Om de såkaldte »cheføkonomere« så ikke kan finde på andet end helt banale sammenligninger af statens renteudgifter, så behandles det af pressen som epokegørende *nyheder*, og Leif Bech Fallesen fra Radioavisen står parat som mikrofonholder. Og skulle cheføkonomerne på grund af sammenfaldende ferie i et par uger forsømme markedet for økonomiske platheder, så har vi da altid Steffen Møller.

Det økonomiske råd er således ganske overflødigt. Desuden ser det mindre pænt ud, at »Rød vismandsrapport« skal bero på privat initiativ og finansiering, mens alle de sorte »vismandsrapporter« finansieres af staten. Selv om det ikke er en besparelse, der løser gældsætningsproblemet, er 3.640.000 kr. dog også en slags penge – og det vil være helt i »vismandsrapporterne«s ånd at skære ned.

ad 4)

Forslaget om privatisering af kongehuset skal ikke nødvendigvis opfattes som en *afskaffelse* af institutionen. VS erkender den meget store værdi, kongehuset har for turist- og eksporterhvervene. Men der er ikke skygge af saglig begrundelse for, at dette skal anses for en offentlig opgave. Det skyldes alene, at institutionen traditionelt har været offentlig fra ruder konges tid, så at sige, hvor nogle høvdinge med magt gjorde sig selv til en offentlig udgift. Den nuværende regering har, efter hvad forslagsstillerne har forstået, det fornuftige synspunkt, at det, at det altid har været sådan,

ikke kan bruges som begrundelse for, at en funktion fortsat skal varetages af det offentlige, og at det nu må være slut med gratisprincip og barnepige-mentalitet. Denne vilje til at se fordomsfrit på tingene er i høj grad påskønnelsesværdig, og forslagsstillerne bistår gerne regeringen dermed, som også dette forslag er udtryk for.

VS nærer ikke mindste frygt for, at kongehusets medlemmer ved privatiseringen skal komme bagest i arbejdsløshedskøen. De private erhverv har veludviklede metoder til beregning af værdien af diverse PR-funktioner, og forslagsstillerne er overbeviste om, at de enkelte medlemmer gennem de rigtige bureauer vil kunne opnå en endog højere betaling end de nuværende apanager. For så vidt man kan også hævde, at den nuværende ordning er uanstændig derved, at den diskriminerer en bestemt familie ved at forhindre den i at udbyde sine tjenester på det frie marked. For en borgerlig-liberal regering må en sådan ensidig påtvunget »eksklusivaftale« da give anledning til anfægtelse.

Besparelsen ved privatiseringen er ifølge finanslovforslaget 29.895.000 kr.

ad 5)

Forslaget om privatisering af kirken burde være en selvfølge. Det er umuligt at begrunde, hvorfor kirkelige tilbud ikke skal betales af brugerne på linje med andre kulturelle tilbud såsom radio- og TV-udsendelser, biografilm, koncerter og sportsarrangementer. Helt selvmodsigende bliver det at opretholde gratisprincippet netop på et område, som *mindre* end noget andet opfylder alsidighedskriteriet.

De statsfinansielle konsekvenser af privatiseringen vil være en besparelse på 254 mill. kr. I forslaget ligger ikke nødvendigvis, at pengene stikkes i kassen. Som lignelsen viser, ser Herren med større velvilje på den, der lader talenterne arbejde. Der kunne drives megen talentfuld og alsidig kulturpolitik for bare halvdelen af det beløb, der her spares.

ad 6)

Forslaget om privatisering af pengeudstedelsen er en logisk følge af den udvikling, der allerede har fundet sted. Finans- og pengepolitikken er i forvejen gjort u håndterlig eller ligefrem illusorisk af de afbetalings-, kredit- og kontosystemer, som er uundværlige for et moderne, privat erhvervsliv. Og som det radikale venstre rigtigt har påpeget, så rejser indførelsen af Dankortet spørgsmålet om,

hvem der egentlig er bemyndiget til at udstede penge.

Dertil kommer, at der kan rejses berettiget kritik mod Nationalbankens forretningsmæssige dispositioner. Hvilket privat pengeinstitut ville f.eks. år efter år opkøbe obligationer for mange milliarder kroner til pari, når markedskursen er omkring 50, således som Nationalbanken gør med skibskreditfondens obligationer, hvorved statens kasseunderskud forøges med ca. 2 mia kr.? Denne tabsgivende forretning ville aldrig forekomme efter privatisering! Det turde være et klart bevis på, at regeringen har ret i, at private virksomheder ofte er mere omkostningsbevidste, effektive og forretningsmæssigt dygtige end det offentlige!

Ganske vist forekommer der også overskudsgivende forretninger – men dem har staten jo i forvejen frataget Nationalbanken og overladt til private. Lad os f.eks. erindre om, at det er et privat bankkonsortium, som har tjent millioner på den statsfinansielle elendighed, nemlig ved at få tildelt opgaven at formidle de statslige milliardlån fra udlandet.

Privatiseringen af pengeudstedelsen skal selv sagt ikke være en foræring, hverken til Arbejdernes Landsbank eller til Jyske Bank. Udstedelsesretten bør heller ikke som i Dankort-sagen gøres fri for enhver, men bør udliciteres til den højstbydende. Det skulle ingeniørene undre os, om man ved en sådan licitation kan nå et trecifret milliardbeløb.

ad 7)

Mest oplagt af alle er dog forslaget om privatisering af det private erhvervsliv. Det forekommer rent ud forbløffende, at regeringen har overset

dette område. Især fordi det private erhvervsliv selv giver udtryk for den dybeste bekymring for uvedkommende indflydelse, som man siger. Senest i forbindelse med de socialdemokratiske fagbureaukraters idé om, at *fagbevægelsen* skulle gå ind i virksomhederne med risikovillig kapital.

Hvor langt værre må det da ikke være, når *staten* omklammer det private erhvervsliv? Støtteordninger på 16 mia kr. blev det til i 1982, ifølge »Management«. Og så mangler endda provenutabet fra indekseringen af afskrivningerne og udgifterne til negativ indkomstskat m.v. Hvortil kommer, at de indirekte subsidier over skattelovgivningen slet ikke er forsøgt opgjort. 30 mia kr. i 1984 vil næppe være for meget sagt.

At tale om *privatisering* uden først og fremmest at privatisere det private erhvervsliv ved at gøre op med den halvoffentliggørelse, der ligger i subsidieringen, er noget ideologisk roderi. Hvem kan fæste lid til en regering, som proklamerer *privatisering* som sit ideologiske kendemærke, og som ikke engang forsøger at reprivatisere det private erhvervsliv?

De statsfinansielle konsekvenser

I bemærkningerne til de enkelte forslag har forslagsstillerne søgt at opgøre besparelserne for det offentlige. Bortset fra udliciteringen af retten til pengeudstedelse, som undtager sig et kvalificeret skøn, vil forslagene forbedre statens finanser med sammenlagt ca. 40 mia kr. på årsbasis.

Nogle vil hævde, at der er tale om en ren talmagi, og at forbedringerne ikke er reelle, idet ingenting kommer af ingenting undtagen lommeuld. Det må pure afvises. Præcis den samme indvending ville jo kunne rettes mod regeringens privatiseringsforslag.

Åbent brev til statsministeren fra Per Schultz, optrykt i Ekstra Bladet den 20. december 1980

Hr. statsminister

Jeg forstår på Deres generaler
at man ikke mener at kunne forsvare Danmark
at man rent ud på forhånd
har opgivet Sjælland
hvis vi ikke betaler mere for forsvaret.
Som skatteborger på Sjælland
gør begge dele mig bekymret.
Jeg skal derfor bede Dem om snarest
at få forholdene bragt i orden.

På samme måde som jeg forventer
mine breve ekspederet
og mit dårlige ben opereret
med største omhu og af professionelle
forventer jeg at togene kører til tiden
at Rådhusuret passer
at børnene lærer at læse
at Storebæltsoverfarten fungerer
og at jeg og mine bliver forsvaret
mod indre og ydre fjender.

Jeg er klar over at vores land
er placeret strategisk udsat
at dets lange kyststrækninger gør det vanskeligt at forsvare
men jeg mener i hvert fald at have
krav på en symbolsk modstand
som sidst
og jeg kræver at militæret indtil da
som sidst
vil være til rådighed for nedkæmpelse
af strejkende arbejdere
og rabiate fredsophidsere.

Jeg kan ikke
som det er tilfældet med
Det kongelige Teater
Postterminalen
De danske Statsbaner
Fyr- og vagervæsenet
Færdselspolitiet
og ikke mindst Danmark Radio
se bort fra en mistanke om
at man i ly af statsmonopolet
driver vore værn mindre omkostningsbevidst

end det ville have været tilfældet
i en privat virksomhed.
Jeg er ikke i tvivl om
at det danske forsvar ville have godt af sund privat konkurrence
men finder på den anden side
at det i dette tilfælde
kan være uhensigtsmæssigt
ja i krigstilfælde ligefrem livsfarligt
hvorfor jeg deler Deres ønske
hr. statsminister
om et og kun et forsvar.

Da det således kun er prisen vi er uenige om
og da jeg (som De) har en mistanke om
at generalerne i ly af almindelig krigsangst
søger at unddrage sig deres andel af
(og her er vi igen helt enige)
de nødvendige nedskæringer på
de offentlige udgifter
vil jeg foreslå
at Danmarks sikkerhed
udbydes i licitation.

Kun på den måde vil befolkningen
kunne føle sig sikker
på, at vi som ved
andre større offentlige arbejder
(Køge Bugt, Storebæltsbroen og Den Jyske Motorvej)
gennem fri konkurrence leveres
den størst mulige sikkerhed
til den lavest mulige pris,
ikke mindst fordi vi i kraft
af vort medlemskab af EF
og undergivet Fællesskabets licitationsbestemmelser
har adgang til langt større know-how
end hidtil.

Læg specifikationer, blåtryk og styrkemål
til afhentning i forsvarsministeriet
mod deponering af en crossed check
på et passende beløb
i internationale trækningsrettigheder
hvorefter kommende forsvarsforlig
bliver en opgave for Notarius Publicus
eller en anden ædruelig og regnekyndig person.

Da det ikke er prøvet før
kan jeg ikke på forhånd udpege
mulige tilbudsgivere
men jeg finder det naturligt
udover det eksisterende forsvar
at henlede i hvert fald følgende opmærksomhed
på opgaven:
Dansk Totalentreprise

FIAT-fabrikkerne
Det Tyske Grænseværn
Falck-Zonen
Warszawapagten
ASEA-atom
ISS-Securitas
SEATO
Lloyds of London
Jydsk Vagtværn
samt evt. joint ventures
mellem disse eller andre
interesserede virksomheder.

Jeg forudser at tanken vil støde enkelte
for hvem fædrelandets forsvar
er en national pligt
men også de må kunne
bringes til at forstå
at krig som så meget andet
i et moderne samfund
er blevet et job for professionelle
og at Danmarks forsvar
som andre danske virksomheder
må vise sig konkurrencedygtigt
på internationalt plan
eller dreje nøglen om.

Kommentar af 1. reservelæge Morten Christy i Politiken den 3. september 1983

Militæret bør privatiseres

Borgerlige holder angiveligt både af privatisering og militær, men foreslår aldrig, at sidstnævnte privatiseres.

Hvorfor ikke spare og effektivisere forsvarret ved at lukke kasererne og lade de værnepligtige bo hos mor, mens far – ihukommende sin egen lystige soldatertid – overtager instruktionen i våbenbrug.

Den indtrufne teknologiske forskydning kan overkommes ved skriftlige vejledninger eller måske korte kurser for de vordende våbeninstruktører. Det vigtigste er jo holdningen til forsvaret og værneviljen. Og far ved nok, hvordan en rigtig soldat skal være.

Kanoner, raketter og andet tungere isenkram, flyvere og skibe kan leases eller udbydes i anpartar eller aktier.

Endnu bedre ville det måske være bare at ophæve gratisprincippet. Hvis hver borger – barn og voksen, rig og fattig – skal betale en afgift (f.eks. 30 kr.) hver gang en kanon affyres på deres vegne vil det utvivlsomt skærpe ansvarsfølelsen og mindske misbrug af militært forsvar. Det vil vække befolkningens interesse for omkostningerne ved at blive forsvaret af det offentlige og mindske lysten til overflødig sikkerhed.

Det trick alle vi våbenføre fædre kender fra det offentlige forsvar med at brænde en masse benzin eller ammunition af sidst på

finansåret, for at få samme kvantum næste år som i år, vil ikke blive tålt.

Ej heller automatiske budgetudvidelser i takt med løjtnanters og generalers interesse for nyt krigsværktøj, samtidige opdagelser af nye trusler mod fædrelandet og dermed forbundne muligheder for egen merit og advancement, understøttet af et spil på befolkningens angst og bekymring for sin sikkerhed.

Vi kunne måske klare os med et lavere serviceniveau? Det gik jo godt i 50erne og 60erne. I virkeligheden var vi måske gladere og sikrere dengang? Ifølge indenrigsministeren kan man jo komme langt med lidt menneskelighed og et håndtryk.

Nej vel!? Hvorfor ræsonnerer de ikke sådan om militæret, men kun om sundhed, opdragelse, uddannelse, forskning, kultur og social sikkerhed? Ene af alle væsener er det ildsprudende øjensynlig godt tjent med at være offentligt. Hvor er logikken?

Det eneste offentlige væsen *jeg* gerne ville undvære er det militære. Det kunne frigøre ressourcer til udvikling og forbedring af almindelige menneskers fredelige sysler, gensidige omsorg, hjælp og fornøjelse og øge i hvert fald min tryghed.

Det kan man naturligvis have forskellige meninger om, men også i politik kan det være nyttigt at søge svar på detektivens klassiske spørgsmål: Hvad er motivet? Hvem gavner det?